МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОЛОГІЇ ТА ЖУРНАЛІСТИКИ

Діє_Слово

Збірник
наукових соціогуманітарних праць
здобувачів вищої освіти

Випуск 1

УМАНЬ
2024

УДК [316+7/.8] (06)
Д52

РЕДКОЛЕГІЯ:

Черевченко Олександр Миколайович (*головний редактор) – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри прикладної лінгвістики, зарубіжної літератури та журналістики.*

Козинський Леонід Володимирович *(заступник головного редактора) – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри прикладної лінгвістики, зарубіжної літератури та журналістики.*

Гонца Ірина Семенівна *– кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови та методики її навчання.*

Гончарук Валентина Анатоліївна *– кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри української літератури, українознавства та методик їх навчання.*

Коломієць Інна Іванівна *– кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови та методики її навчання.*

Поліщук Леся Борисівна *– кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри прикладної лінгвістики, зарубіжної літератури та журналістики.*

Розгон Валентина Володимирівна *– кандидат філологічних наук, доцент, професор кафедри української мови та методики її навчання.*

Савчук Наталія Михайлівна *– кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри прикладної лінгвістики, зарубіжної літератури та журналістики.*

Тищенко Тетяна Миколаївна *– кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови та методики її навчання.*

Циганок Оксана Олександрівна *– кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри української літератури, українознавства та методик їх навчання.*

Яценко Лариса Миколаївна *– кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри прикладної лінгвістики, зарубіжної літератури та журналістики.*

Рекомендовано до друку вченою радою
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(протокол № 6 від 26 листопада 2024 р.)

Д52 **Діє_Слово** [Електронний ресурс]: збірник наукових соціогуманітарних праць здобувачів вищої освіти. Вип. 1 / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини; гол. ред. О. М. Черевченко. Умань, 2024. 210 с.

У збірнику вміщено наукові публікації з питань розвитку лінгвістики, української та світової літератури, методики навчання мов і літератур, масмедійного дискурсу. Для науковців, студентів гуманітарних закладів та всіх небайдужих до навчання й викладання мов і літератур.

УДК [316+7/.8](06)
© автори статей, 2024
© УДПУ імені Павла Тичини, 2024

СЛОВО ДО ЧИТАЧА

Здобувачам вищої освіти та їхнім керівникам!

Перший випуск збірника наукових соціогуманітарних праць здобувачів вищої освіти «Діє_Слово» здійснено в тяжкі дні війни, в якій Україна протистоїть російській агресії. І фронти нашої оборони проходять не тільки на землі, воді й повітрі, а й на мовно-літературному поприщі, де нашу історичну минувшину, буття й майбуття Словом-крицею захищають незчисленні письменницькі сили нашого народу, етносів інших країн та глибока, сповнена любові до рідного слова, наукова думка.

Праці здобувачів вищої освіти є результатом спільних пошуків студента та викладача. Дозвольте подякувати всім студентам-науковцям, науково-педагогічним працівникам, колективними зусиллями яких цей збірник наповнився змістовними статтями на актуальні теми філології: літературознавства, мовознавства, методики навчання української мови та літератури, журналістикознавства. Презентовані інтелектуальні студії служать захисту Мови – основної ознаки ідентичності українства та України.

Сподіваємося, що представлений випуск збірника «Діє_Слово» – це лише початок довгого і плідного шляху наукової роботи на нашому факультеті. Хай же ці публікації стануть першими кроками в науковій діяльності здобувачів вищої освіти і підтвердженням високої кваліфікації наших викладачів!

Валентина КОВАЛЬ,
декан факультету
філології та журналістики

ЗМІСТ

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Історія, теорія, методика літератури

Гуменюк К., Лопушан Т.
КАЗКОВИЙ ТА ІСТОРИЧНИЙ ІНТЕРТЕКСТ
У РОМАНІ ІВАНА БАГРЯНОГО «ТИГРОЛОВИ» 7

Діхтяр А., Зарудняк Н.
«ОПОЗИЦІЯ «ВОЛЯ – ВЛАДА» У ДРАМІ-ФЕЄРІЇ
ЛЕСІ УКРАЇНКИ «ЛІСОВА ПІСНЯ» 15

Дячок А. (*науковий керівник – Осіпчук Г. В.*).
ІСТОРИЧНА ЕПОХА В РОМАНІ «ЛЯЛЬКА»
БОЛЕСЛАВА ПРУСА 23

Поліщук А. (*науковий керівник – Лопушан Т. В.*)
ВИВЧЕННЯ РОМАНУ І. БАГРЯНОГО
«ТИГРОЛОВИ» У ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ 29

Яковлева Н., Гончарук В. А.
АРХЕТИПНІ ОБРАЗИ-СИМВОЛИ В ПОЕЗІЇ ІВАНА ДРАЧА 38

Літературне краєзнавство

Зарудняк М., Зарудняк Н.
ПРЕДСТАВНИКИ РАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В
ПОСТРАДЯНСЬКОМУ ПЕРІОДІ (НА МАТЕРІАЛІ ОПОВІДАНЬ
ОЛЕГА БАБІЯ «ЧУЖИХ ДІТЕЙ НЕ БУВАЄ», «КАЗКА») 46

Пархета Л., Рудницька А.
ФОЛЬКЛОРНІ ДЖЕРЕЛА «КАНІВСЬКОГО ЗАМКУ»
СЕВЕРИНА ГОЩИНСЬКОГО 53

МОВОЗНАВСТВО

Лінгвістика емоцій

Перенчук А., Комарова З.
МОВНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ЕМОЦІЙНОГО СВІТУ ЛЮДИНИ
В НОВЕЛІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО «НА КАМЕНІ» 60

Скакальська Ю. (*науковий керівник – Комарова З. І.*)
МОВНІ ЗАСОБИ ДЕСКРИПЦІЇ ТА ЕКСПРЕСІЇ ЕМОЦІЙ
ХУДОЖНІХ ПЕРСОНАЖІВ У РОМАНІ НАТАЛІЇ ГУРНИЦЬКОЇ
«БАГРЯНИЙ КОЛІР ВІЧНОСТІ» 69

Семантико-граматичні особливості української мови

Балабушка М., Дуденко О.
ПАРЦЕЛЬОВАНІ КОНСТРУКЦІЇ У РОМАНІ
ІРЕН РОЗДОБУДЬКО «АРСЕН» 77

Боровик І., Розгон В. В.
ФУНКЦІЙНО-СЕМАНТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА
ДІЄСЛОВА ДУМАТИ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ
В. ШКЛЯРА «ЗАЛИШЕНЕЦЬ. ЧОРНИЙ ВОРОН») 87
Гуменюк Я. *(науковий керівник – Торчинський М. М.)*
КАТЕГОРІЯ РОДУ ІМЕННИКА В XVI–XXI СТ.:
ДІАХРОНІЧНИЙ АСПЕКТ 95
Мосійчук В. *(науковий керівник – Торчинський М. М.)*
КЛАСИФІКАЦІЯ РОЗРЯДІВ ЗАЙМЕННИКІВ
У XVI–XIX СТОЛІТТЯХ 102
Перенчук А. (*науковий керівник – Розгон В. В.*)
ВІДНОСНІ ПРИКМЕТНИКИ У ТВОРІ ЙВАНА КОЗЛЕНКА
«ТАНЖЕР»: ФУНКЦІЙНО-СЕМАНТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА 108
Прижбило Ю., Розгон В. В.
СЕМАНТИКА ТА ГРАМАТИЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ДІЄСЛОВА
ЛЮБИТИ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ ВАСИЛЯ ШКЛЯРА
«ХАРАКТЕРНИК») 116

МЕТОДИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Дячок А. (*науковий керівник – Дуденко О. В.)*
ВИВЧЕННЯ ГОЛОВНИХ ЧЛЕНІВ РЕЧЕННЯ
В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ 123
Коломієць І., Крилова А.
ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ СИНОНІМІВ В УМОВАХ
ОСВІТНЬОЇ РЕФОРМИ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ
(НА МАТЕРІАЛІ УРОКІВ У 5–6 КЛАСАХ) 133
Коломієць І., Кухаренко Н.
ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ СТИЛІВ
МОВЛЕННЯ КРІЗЬ ПРИЗМУ ОСВІТНЬОЇ
РЕФОРМИ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ 142
Поліщук А. *(науковий керівник – Дуденко О. В.)*
ВИВЧЕННЯ ПОРІВНЯЛЬНИХ КОНСТРУКЦІЙ
У СУЧАСНИХ ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ 151
Рудницька А. (*науковий керівник – Коломієць І. І.*)
ОСОБЛИВОСТІ УРОКУ РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО
МОВЛЕННЯ В 6 КЛАСІ: МЕТОДИЧНІ ЗАУВАГИ В
КОНТЕКСТІ РЕФОРМИ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ 158
Скакальська Ю. (*науковий керівник – Дуденко О. В.*)
ВИВЧЕННЯ СИНТАКСИЧНОЇ РОЛІ ІНФІНІТИВА
НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ОНОВЛЕНІЙ
УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ 169

ЖУРНАЛІСТИКОЗНАВСТВО

Подорожній репортаж

Козинський Л., Джемесюк Л.
ІДЕЙНО-ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОДОРОЖНЬОГО РЕПОРТАЖУ «СТАРИМ ДНІПРОМ В ОСТАННІЙ РАЗ» ДМИТРА БУЗЬКА І ГЕО ШКУРУПІЯ 178

Козинський Л., Хлистік А.
ХУДОЖНІЙ ОБРАЗ СОНЦЯ У ПОДОРОЖНЬОМУ РЕПОРТАЖІ «ШЛЯХИ ПІД СОНЦЕМ (10 000 КІЛОМЕТРІВ)» ОЛЕКСАНДРА МАР'ЯМОВА 186

Інформаційно-комунікаційні технології

Гога А. (*науковий керівник – Січкар С. А.*)
СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЛІТЕРАТУРНОГО РЕДАГУВАННЯ ТЕКСТІВ 195

Медіакомунікації

Хлистік А. (*науковий керівник – Денисюк І. А.*)
КОНВЕРГЕНТНІ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНСЬКИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ АГЕНСТВ 201

АВТОРИ 206

Інна КОЛОМІЄЦЬ,
Ніка КУХАРЕНКО

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ СТИЛІВ МОВЛЕННЯ КРІЗЬ ПРИЗМУ ОСВІТНЬОЇ РЕФОРМИ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Стилістика – як галузь лінгвістики – вивчає принципи використання різнорівневих мовних засобів залежно від особливостей сфери спілкування, функціонально-стильових різновидів мови й мовлення [4, с. 11].

Стилістика охоплює великий обсяг вивчення мовних явищ та елементів. У своїй статті ми торкнемося питань функціонально-стильової системи літературної мови, а саме стилів мовлення, які функціонують в сучасній українській мові, та їхнього розгляду під лінгводидактичним кутом зору.

Лінгвістичну й методичну основу нашого дослідження становлять напрацювання таких вітчизняних мовознавців і вчених-методистів: З. Бакум, А. Берестової, С. Бибик, Н. Голуб, О Горошкіної, П. Дудика, С. Єрмоленко, С. Карамана, Т. Коць, Л. Кравець, І. Кучеренко, Л. Мацько, О. Мацько, В. Мельничайка, А. Нікітіної, М. Оліяр, С. Омельчук, Г. Онкович, М. Пентилюк, О. Пономаріва, А. Попович, Є. Світличної, Т. Семашко, О. Семеног, О. Сидоренко, Л. Шевченко, Л. Шулінової та ін.

Актуальність тематики нашого дослідження зумовлено тим, що проблема вивчення функційного аспекту мовлення, взаємодії стилів мовлення, закономірностей їх вивчення у ЗЗСО відзначається багатовимірністю й широтою оприявлення, тому досі є невичерпним предметом додаткового розгляду й різнобічного представлення у світлі сучасної освітньої парадигми.

Метою нашої статті є простежити специфіку вивчення стилів мовлення крізь призму освітньої реформи Нової української школи.

Задля реалізації мети визначено наступні завдання:

1. Узагальнити особливості класифікаційної системи стилів української мови на сучасному етапі розвитку.

2. З’ясувати теоретичні засади та основні підходи до їх вивчення в умовах Нової української школи.

3. Проаналізувати методичний інструменарій для втілення практичної складової комунікативної підготовки школярів.

Об`єктом нашого дослідження виступає методична система вивчення стилів мовлення в контексті НУШ, а предметом – основні прийоми та методи стилістичної роботи з текстом.

Мова обслуговує різні сфери життя людини, виконуючи низку функцій, важливих як для суспільства в цілому, так і для самої мови. Оскільки мова є системним явищем, усі її функції не діють ізольовано, а виникають у тісній взаємодії. Різне або неповне послуговування будь-якою із них негативно впливає на мову в цілому, а відтак і на долю людей. Важливу роль у становленні особистості та її повноцінному розвитку у суспільстві відіграє формування у неї мовної компетенції.

З’ясуємо суть вказаного поняття (від лат. competens – належний, відповідний), що потлумачується як знання учасниками комунікації норм і правил сучасної літературної мови і вміле використання їх у продукуванні висловлювань. Мовна компетенція передбачає наявність мовленнєвих навичок, що визначають мовленнєву поведінку. Мовленнєві вміння охоплюють уміння говорити, слухати, читати і писати [6, с. 13].

Кожен стиль, як основна складова функційно-стильової організації мови й мовлення, сформований із сукупності тільки йому властивих мовних ознак, би «демонструвати літературну мову в її певному, але типово своєрідному вияві стилетвірних засобів лексичних, фразеологічних і граматичних. Без них жоден зі стилів не зміг» [3, с. 112].

Лінгвісти різних хронологічних періодів розвитку галузі знань лінгвостилістики констатують наявність у мові різних функціональних стилів. Розбіжності виникають у підходах до з’ясування характеру й ролі тих чинників, що формують стиль, кількісного вияву тощо.

Сучасний лінгвостиліст Л. Мацько подає таке визначення стилів

мови, яке розкриває їх як історично сформовані, суспільно усвідомлені різновиди загальнонаціональної літературної мови, які різняться принципами відбору та організації мовних засобів і частково самими мовними засобами відповідно до сфери спілкування.

Розглянемо стильові риси кожного функціонального стилю:

1) науковий стиль – абстрактність, узагальненість, підкреслена логічність, точність, неемоційність, строгість;

2) офіційно-діловий стиль – об'єктивність, безособовість вираження, точність, стереотипність, стандартизованість;

3) публіцистичний стиль – відкрита оцінність, закличність, рекламність, «ефект новизни», документально-фактологічна точність; стриманість, офіційність;

4) розмовний стиль – невимушеність, фамільярність, конкретність, непослідовність, уривчастість, емоційно-оцінна інформативність, аффективність, особистісний характер, ідіоматичність;

5) художній стиль – образність, естетично спрямована експресивність, яскраво виражена емоційність, особлива роль підтексту.

6) конфесійний стиль – небуденна урочистість, піднесеність, ускладнення змістової структури мовлення, багатоплановість мовлення, благозвуччя, символізм та стандартність стильової норми, наявність закликів, побажань, релігійні настанови, пропаганда позитивної ролі церкви в житті сучасного суспільства, виховання аудиторії в релігійному дусі, відсутність мовленнєвої агресії [9, с. 72].

Для вивчення стилів мовлення в школі учасники освітнього процесу послуговуються класичною загальноприйнятою класифікацією стилів мовлення: розмовний, художній, офіційно-діловий, науковий, публіцистичний, сакральний (конфесійний). Деякі науковці пропонують вирізняти з-поміж інших епістолярний стиль.

Вивчення стилів мовлення в школі успішно здійснюється під час уроків розвитку мовлення. Так, наприклад, автор підручника «Українська мова. 5 клас» (2022) О. Авраменко [1] пропонує знайомство зі стилями мовлення шляхом виконання завдання, спрямованого на переказ текстів

різного стилю. Зокрема, до уваги – усний переказ художнього тексту, що містить опис предмета. Завдання передбачає прочитання пропонованого тексту та наступне доведення його приналежності до художнього стилю. У цьому разі вчитель, на нашу думку, може запропонувати здобувачам освіти певний алгоритм фактичного підтвердження у вигляді схеми, таблиці із переліченими загальностильовими рисами й типовими мовними особливостями (засобами вираження) функціонального різновиду мови.

Вивчення української мови є поступовим процесом, який опирається на попередній досвід, а отже вимагає постійного повторення вивченого матеріалу. Так, до прикладу, авторка підручника «Українська мова. 6 клас» (2023) О. Семеног [10] розглядає завдання із повторення стилів мовлення шляхом написання твору розповідного характеру з елементами роздуму.

У пропонованому дослідженні ми хочемо висвітлити основні прийоми та методи, які, на нашу думку, є ефективними під час вивчення теми «Стилі мовлення» в школі:

1. ***Аналіз текстів різних стилів***: Учні можуть досліджувати різні тексти (наукові, художні, публіцистичні тощо) для вивчення їх стилістики. Це допоможе їм зрозуміти особливості кожного стилю мовлення. Аналіз тексту забезпечує розпізнавання ознак і характеристик мовних явищ або понять як компонентів мови, створення яких залежить від комунікативних намірів мовця. Для того щоб навчитися складати власне висловлювання, учні повинні навчитися сприймати і аналізувати тексти різних стилів, типів і жанрів.

2. ***Порівняльний аналіз текстів***: Учні можуть порівнювати тексти одного жанру, але написані в різних стилях, для виявлення відмінностей у використанні мовних засобів. За допомогою вправ, спрямованих на порівняння текстів, учні знайомляться з матеріалом та виокремлюють їх суттєві особливості. Таким чином здійснюється формування навичок не лише аналізу тексту, а й вміння виокремити особливості форми викладу. Для вправ цього типу методисти рекомендують добирати тексти однієї тематики, щоб зміст твору не відволікав від основного завдання, а саме

виявлення його стилістичних особливостей. Прикладом вправи на порівняння тексту може бути співставлення тексту наукового та художнього стилів, до прикладу на тему «Погода». Завдання учнів полягатиме в аналізі текстів та виокремлення їхніх специфічних ознак.

3. ***Творчі завдання***: Учні можуть самостійно створювати тексти різних стилів, що дозволить їм відчути себе в ролі автора та зрозуміти, як вибір мовних засобів впливає на стиль тексту. Яскравим прикладом слугуватиме завдання – написати тексти різних стилів одного тематичного спрямування. Тематичним об'єктом втілення такого завдання може бути «Моє місто». Учні мають написати короткий твір художнього стилю, використовуючи притаманні йому ознаки. Перед виконанням завдання слід спрямувати учнів, порекомендувати їм звернути увагу на опис природного наповнення міста, їх спогади та емоції. Так текст буде більш живим та насиченим значною кількістю художніх засобів, які зможуть продемонструвати, що текст належить саме до художнього стилю. Наступним завданням є написання тексту в публіцистичному стилі на вище зазначену тему. Метою їх твору може бути дослідження історії рідного міста, з'ясування особливостей його географічного розміщення. В такому випадку варто наголосити, що для виконання другого завдання учні можуть послуговуватися інтернет-джерелами для отримання потрібної інформації, в той час як виконання першого завдання вимагає самостійності.

4. ***Дискусії та обговорення***: Обговорення текстів і визначення їх стильових особливостей у групі може сприяти кращому розумінню стилю мовлення та його функцій. До завдань, які передбачають обговорення належать вправи, орієнтовані на опрацювання матеріалу та подальшого його аналізу.

Наприклад: прочитайте текст та дайте відповіді на питання.

«Подивіться на наші степи, долини, переліски. Скільки тут краси, яка вона різноманітна! Яке багатство барв, кольорів і відтінків! Правий берег Дніпра горбистий. Горби йдуть, немов хвилями. І чим далі хвиля, тим тонші, ніжніші барви накладає на неї сонце. Подивіться на першу.

Тут можна розрізнити кожне дерево, навіть стебло соняшника.

Подивіться на другу хвилю. Вона сіра, як отара овець у тумані. Дерева на тих горбах здаються табунами гусей, що опустилися відпочити перед далекою дорогою.

А третя хвиля синя. Вона схожа на пелюстки тендітних пролісків. На ній уже можна тільки вгадати, а не розрізнити лісосмуги, прямокутники полів. Усе це ховається в якомусь серпанку».

Приклади питань до тексту:

1) Коротко назвіть риси кожного стилю мови. (*Нами подано вище*).

2) Визначте до якого стилю належить запропонований текст. *(Художній стиль з елементами опису природи)*

3) Як автор використовує мовні засоби для створення образів та емоційної атмосфери? *(У творі густо використано ряди художніх засобів (епітетів, порівнянь, персоніфікацій, гіпербол, метафор), які допомагають тексту бути виразно насиченим та уявно живописним. Детальне та яскраве змалювання природи уможливлює сприйняття тексту не просто як форми, а дає спроможність краще зобразити картину мальовничість та відчути себе частиною пейзажної замальовки, естетично вплинути на читача та викликати відповідні емоції замилування красою природи)*

4) Які зображально-виражальні засоби вживаються у тексті (метафори, порівняння, розгорнуті описи та інші)? Яке художнє призначення таких мовних явищ? (*Текст збагачений низкою художніх засобів, деталізуємо окремі з них:*

– *порівняння, розгорнені уподібнення, що роблять пейзажні картини динамічно зображуваними, естетично наснаженими: «горби йдуть, **немов хвилями**»; «вона (хвиля) сіра, **як отара овець у тумані**»; «(хвиля) **схожа на пелюстки тендітних пролісків**»;*

– *персоніфікація, що сприяє оживленню образів природи, їх естетизації: «**дерева** на тих горбах **здаються табунами гусей**, що **опустилися відпочити перед далекою дорогою**», «**усе це ховається** в*

якомусь серпанку»;

– *епітети орнаментальні, колористичні й емоційно-почуттєві, оцінні: «**ніжніші** барви», «**різноманітна** (краса)», «**горбистий** (берег)», «**сіра, синя** (хвиля)»;*

– *гіпербола: «тут можна **розрізнити кожне дерево**, **навіть стебло соняшника**»*

– *метафори «**прямокутники полів**» тощо)*

5) Яка атмосфера створюється за допомогою описів місця подій чи оточення персонажів? (*У тексті створюється атмосфера затишку, єднання з природою, розуміння себе як маленького елемента складної картини світу природи; текст викликає відчуття простору, спокою й захоплення красою природи*)

6) Яка провідна ідея й тема мікротексту? Яким чином автор розкриває цю тему через художні засоби? (*Тема твору: людина і природа; головна ідея твору: захоплення красою навколишнього світу та величчю українських степів, долин і перелісків; усі образні засоби сприяють досягненню ідейно-авторського задуму*)

5. ***Використання мультимедійних технологій***: Використання відео- та аудіоматеріалів для аналізу мовлення різних людей може допомогти учням впізнати і розрізняти стилі мовлення в реальному часі. Вдалим прикладом завдань, які полягають у використанні аудіо – та відеоматеріалів є перегляд відео на таких платформах як TouTube, TikTok з метою визначення, до якого стилю належить поданий матеріал. Відео можуть бути взяті із різних сфер застосування: фрагменти телемарафонів, науково-популярні відео, відео-розповіді звичайних людей. Окрім визначення стилю, учні будуть мати можливість знайомитись із елементами живої мови та різновидом діалектів і говірок української мови.

6. ***Рольові ігри***: Учні можуть брати участь у рольових іграх, де вони відтворюють ролі різноманітних персонажів з відповідними до ситуації стилями мовлення. Для виконання вправ такого типу вчитель може

підготувати листочки, на яких написані ситуації або зазначено конкретну особу, наприклад журналіст. Учні мають у випадковому порядку обрати їх завдання та продемонструвати мовний матеріал тієї персоналії, яку вони обрали, попередньо визначивши стиль, яким буде послуговуватись герой їхньої розповіді. Це допоможе їм краще зрозуміти, як вибір мовних засобів відбиває характер та особистість.

7. ***Корекція власного мовлення***: Учні можуть аналізувати своє власне мовлення та вдосконалювати його, звертаючи увагу на використання мовних засобів, типи речень та виразові засоби. Для такого типу завдань вчитель може застосовувати вправи, під час виконання яких учень має спостерігати за власним мовленням, мовленням свого оточення, в процесі робити записи і кінцевим етапом виконання завдання є виявлення недоліків, наприклад русизмів, та їх вилучення, а також класифікування мовних одиниць за сферою їх вживання. Послідовність виконання завдання: зробити запис власного мовлення, свого оточення; виявити недоліки; класифікувати за стилістичним напрямом.

Отже, школа послуговується класичною схемою поділу стилів мовлення. Вивчення стилів у шкільній практиці відіграє ключову роль у формуванні мовної компетентності учнів та розвитку їхніх мовленнєвих навичок. Розглянуті в статті методи та прийоми вивчення різних стилів мовлення сприяють розумінню та оволодінню учнями не лише мовними засобами, але й здатністю адаптувати своє мовлення до різних комунікативних ситуацій. Важливою складовою є не лише теоретичне знання, а й практичне застосування отриманої інформації, яке успішно здійснюється на уроках української мови.

Розвиток умінь визначати та використовувати відповідний стиль мовлення залежно від ситуації є важливим елементом підготовки молодого покоління до успішного функціонування в сучасному суспільстві. Такий підхід до вивчення стилів мовлення сприяє не лише розвитку комунікативних навичок учнів, а й формуванню в них культури мовлення та мовної свідомості, що є важливим етапом у становленні особистості.

Список використаних джерел:

1. Авраменко О. Українська мова: підруч. для 5 кл. закл. загальн. середн. освіти. Київ : Грамота, 2022. 208 с.
2. Заболотний О. В., Заболотний В. В., Лавринчук В. П. та ін. Модельна навчальна програма «Українська мова. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти. МОН України, 2021. 63 с. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Movno-literat.osv.hal/Ukr.mova.5-6-kl.Zabolotnyy.ta.in.14.07.21.pdf (дата звернення: 25.05.2024).
3. Зубков М. Г. Сучасна українська ділова мова. Харків : Торсінг, 2003. 448 с.
4. Коломієць І. І. Стилістика української мови (Теоретичні основи стилістики. Художньо-виразові засоби мовлення): навч. посіб. Умань : Візаві, 2019. 240 с.
5. Мацько Л. І., Сидоренко О. М., Мацько О. М. Стилістика української мови: підручник / за ред. Л. І. Мацько. Київ : Вища школа, 2003. 462 с.
6. Мацько Л., Кравець Л.. Культура української фахової мови: навч. посіб. Київ : Академія, 2007. 361 с.
7. Пономарів О. Д. Стилістика сучасної української мови: підручник. 3-тє вид., перероб. і доповн. Тернопіль : Навчальна книга– Богдан, 2000. 248 с.
8. Попович А. С. Лінгводидактика вищої школи: уваги до вивчення стилістики української мови: навчальний посібник. Кам’янець-Подільський : Кам’янець-Подільський нац. університет імені Івана Огієнка, 2022. 160 с.
9. Семашко Т. Ф. Практична стилістика і культура мовлення: навчальний посібник для студентів філологічних спеціальностей. Івано-Франківськ : НАІР, 2019. 256 с.
10. Семеног О. Українська мова: підручн. для 6 кл. загальн. середн. Освіти. Тернопіль : Астон, 2023. 306 с.
11. Стилістика української мови: навчально-методичний посібник / упорядники: А. С. Попович, Л. М. Марчук; за ред. А. С. Попович. Кам’янець-Подільський : Кам’янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2017. 172 с.